

om den titel. Want dit begrip: „mislukte rationalisatie” is een tegenstrijdigheid in zichzelf. Het gebruik daarvan toont hoe gemakkelijk het zich de verdedigers der „rationalisatie-leer” soms maken. Toonen de feiten duidelijk, dat een bijzondere ontwikkeling der techniek groote schade aan het maatschappelijk leven toebrengt, dan antwoorden zij onmiddellijk, dat het hier niet oeconomische of technische fouten zijn, die de ellende toebrengen; maar echt-menschelijke. „Niet de ondernemer als oekonom maakte fouten, maar als mensch handelde hij verkeerd”. (Grdijc).

Ons ontgaat de zin dezer onderscheidingen. De aandacht, die deskundigen als de genoemde schrijver aan de „Fehlrationalisierung” schenken, bewijst ten volle dat het rationalisatieproces groote gevaren voor het maatschappelijk leven kan vormen. En daar gaat het ons om.

Wanneer dus de stelling geponeerd wordt, dat „doeltreffende rationalisatie” het levenspeil verhoogt, dan moet het antwoord hierop luiden: de tusschen aanhalingsteekens geplaatste uitdrukking is een pleonasme; het oordeel zelf een tautologie. Wordt verkondigd, dat „mislukte rationalisatie” de maatschappij verarmt, dan geldt ten aanzien van deze uitspraak hetzelfde oordeel. Met dit verschil, dat de nu aangehaalde uitdrukking een contradictio in terminis is.

Het feit echter, dat menschen als Grdijc deze onderscheidingen maken, sterkt ons in de meening, dat de door Mr. Colenbrander geformuleerde stelling: „Om het tegenwoordige levenspeil te kunnen behouden of nog meer te kunnen verhoogen, is o.m. voortdurende rationalisatie noodig, teneinde den kostprijs te drukken en daardoor de productie en den afzet te stimuleeren” betwistbaar is.

We vinden overigens in het hoofdstuk „Fehlrationalisierung” een aantal argumenten terug, die in deze serie artikelen naar voren gebracht zijn. O.m. ook het oordeel, dat de cijfers omtrent de toename van het aantal tewerkgestelden na den oorlog („ondanks de rationalisatie”) met groote voorzichtigheid gehanteerd moeten worden. „Het herstel van het oconomisch leven, en de vervanging van de gedurende den oorlog verloren gegane goederen van beperkten levensduur (handelingen, die veel arbeidskrachten eischen), dus de behoeften, die toen gedekt moesten worden, waren eenmalig, zoodat de sterke vraag naar arbeidskrachten slechts voor een korten tijd gold. Zij kon in geen enkel opzicht de rationalisatie-maatregelen rechtvaardigen, die immers genomen waren in de veronderstelling, dat de opleving zeer lang zou duren”.

Eenzelfde verschijnsel kon trouwens hier en in andere landen ook „na de crisis” (na de devaluatie) opgemerkt worden. Vooral ook daar waar groote hoeveelheden overheidsgebed in circulatie gebracht werden. Want er was langzamerhand, door „onderconsumptie”, een tekort aan goederen ontstaan, dat snel aangevuld werd, hetzij door aantasting van reserves, hetzij „op credit”, hetzij met behulp van door de overheid beschikbaar gesteld geld.

Zoowel het werkloosheidsdebat in de Tweede Kamer, als het boekje van Grdijc, waren aanleiding om het slotwoord nog een week uit te stellen. Dit bewaren we dus voor den volgende keer.

A. B. t. B.

UIT DE HISTORIE

Dr A. Kuyper Sr over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

III.

Voor het leeren kennen van het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen is het van het grootste belang te letten op de wijze waarop die vergaderingen worden samengesteld. Wie komen ter meerdere vergadering? In wat voor kwaliteit komen zij? Met welke macht zijn ze bekleed? enz. enz.

Ook op deze vragen heeft Dr Kuyper klaar, beslist, ondubbelzinnig antwoord gegeven.

We laten hier volgen een artikel, geschreven in Juni 1887 („De Heraut” no. 494), toen weldra het Synodale Convent van 28 Juni 1887 zou worden gehouden. Op dat Convent moest het onderling verband tusschen de vrijgemaakte Kerken geregeld worden, om dat verband in werking te laten treden.

Het spreekt wel vanzelf, dat niemand op het Synodale Convent als Afgevaardigde van een Kerkeraad of ook als Gedeputeerde van een Classis kan worden toegelaten, tenzij hij zijn Lastbrief en Instructie kunne vertoonen.

Dit is een uiterst gewichtig punt, en waar men, om teleurstelling te voorkomen, wel op letten mag, want al gold het den besten broeder, men zou hem niet mogen toelaten, zoo hij niet gelast was.

In dit ééne toch, of men gelast of niet gelast verschijnt, gaapt heel de breede kloof tusschen de Gereformeerde kerkregering en de Hierarchie.

Als ge daar zit in een Synodaal Convent, waaraan ontleent ge dan het recht om daar te zitten, uw bevoegdheid om daar te adviseeren en uw macht om mee te besluiten?

Denk die vraag eens wel in.

En dan moet ge toestemmen: Niet aan uzelfen persoonlijk. Dan toch kon een ieder er komen.

Ook niet aan uw belijdenis. Want dan had daar ieder belijder toegang.

Ook niet aan uw ambt. Immers dan zou elk ambtsdrager dit recht evenals gij bezitten¹⁾.

Neen, ook krachtens uw ambt zit ge op het Synodaal Convent niet.

Wel zit ge krachtens uw ambt in den Kerkeraad. Ieder, die in het ambt bevestigd is, klopt aan de deur van den Kerkeraad aan en moet binnengelaten worden en zitting ontvangen.

Dat vloeit uit het ambt.

Maar zoo is het op een Synode of een Synodaal Convent niet.

Daar moet ge dus door een andere macht binnengeleid worden.

Vraag: Door welke macht?

En dan luidt het antwoord: door een kerk.

Het Convent of ook de Synode is: eene samenkomst niet van personen, maar van kerken.

Daarom zou de Synode eigenlijk dan eerst recht Synode zijn, zoo ge al de kerken zelve saam kondt brengen.

Nu dit echter niet gaat, en ge onmogelijk zelfs alle Kerkeraaden in hun geheel, groepsge wijze, in een lokaal saam kunt voegen, is door onze vaders geoordeeld, dat elke kerk zich zou laten vertegenwoordigen.

Een Synode is dus een saamvergadering van mannen, die elk of paarsgewijze hun plaatselijke kerk of kerken representeren; en een ieder, die daar verschijnt, is al wat hij op dat Convent is, alleen door de zending en machtiging van zijn kerk.

Hij komt er niet als bestuurder over de kerk, maar als boodschapper of gezant van een kerk, en de oorspronkelijke macht en bevoegdheid om te besluiten rust niet in hem persoonlijk, maar in zijn kerk.

Niet hij heeft die macht, maar zijn kerk, en hij kan dus op het Synodaal Convent geen macht hoegenaamd uitoefenen, tenzij zijn kerk die eerst op hem legge, hem daarmee bekleede en hem daarvan voorzie.

Laat zijn kerk hem los, dan is hij weer machteloos, en alleen zoolang zijn kerk hem die macht schenkt en verleent en laat, heeft hij macht. En of hij nu Dominie of Ouderling of Diaken is, dat is al om het even.

Niemand, hoog of laag, is op het Convent of op een Synode iets, dan door de kerk die hem zendt, volmachtigt en instrueert.

Dit stuk heet een Credentie-brief of volmacht, en om te laten zien, hoe men dit vroeger deed, laschen we hier een enkelen van de vele voorhanden Credentie-brieven in.

Kuyper laat dan afdrucken een credentiebrief, die gediend heeft voor de Synode van Dordrecht in 1574 en afgegeven werd door de toenmalige Classis van Voorne, Putten en Overflakkee. We nemen die niet over omdat Kuyper zijn concept-credentie-brief, die hieronder volgt, geheel aan den Flakkeesch heeft ontleend.

De volgende opmerkingen knoopt Kuyper aan den credentie-brief vast:

Hieruit ziet men hoe streng onze vaders dit namen. Ze schreven niet maar: Dezen en dien persoon zenden we u. Neen, er werd uitdrukkelijk in vermeld, dat zij hem zijn macht en bevoegdheid gaven. Voorts werd deze bevoegdheid omschreven, en verklaard, dat alle kerken als tegenwoordig zouden zijn. En eindelijk wat alles zegt, er werd niet verklaard, dat men vanzelf aan de besluiten gebonden zou zijn, maar beloofd, dat men ze voor bondig zou houden: edoch onder het uitdrukkelijk voorbehoud: voor zoover dit den Woorde Gods conform zou zijn.

Vier punten dus: 1e. het noemen van den gezonden persoon; 2e. de verklaring dat men hem volmachtigt; 3e. de belofte om de besluiten voor bondig te houden; en 4e. het stellen van een grens, dat alle besluit ter zij zou worden gelegd, dat niet den Woorde Gods conform mocht zijn.

In het volgende nummer van „De Heraut” (No. 495, 19 Juni 1887) komt Kuyper nog eens op de kwestie van den credentie-brief terug. Hij brengt den Flakkeesch brief uit de „barbaarsche toenmalige spelling” in het huidige Nederlandsch over en voegt er dit aan toe:

Indien men nu dezen Credentiebrief aandachtig en opmerkzaam naleest, zal men er uit zien, hoe men hierin al de beginselen van Gereformeerd kerkrecht, gelijk die ook door De Heraut nu al deze jaren verdedigd zijn, één voor één en nauwkeurig terugvindt.

Er blijkt toch uit:

1o. Dat een Synode voor onze vaders was eene saamvergadering, niet van personen, maar van kerken; immers er staat: alsof al onze kerken, elk in 't bijzonder, daar tegenwoordig waren.

2o. Dat de Synode uit zich zelve geen zier macht bezat; noch ook haar leden eenige autoriteit hadden uit zich zelve; immers alle autoriteit wordt hun gegeven.

3o. Dat de leden der Synode en de Synode zelve deze macht en autoriteit ontvingen van de kerken. Immers er staat: Wij geven hun die macht en autoriteit.

4o. Dat de leden der Synode eene instructie ontvingen van de kerken, die hen zonden; en dat

1) Onderstreeping hier en verder van mij. — C. V.

ze aan deze instructie gebonden waren. Immers zo zeggen: Van onzentwege en in onzen naam.

5o. Dat de leden der Synode een generale macht, om te besluiten zonder ruggespraak, alleen ontvingen op grond van de wetenschap, dat zij volgen zouden: 1o. Gods Woord en 2o. de zuivere gereformeerde beginselen van kerkrecht. Alleen op dien grond ontvingen ze macht om te handelen en te concluderen.

En 6o. dat zij niet in independentistische zin naar willekeur hunne onderwerping aan de Synodale besluiten konden weigeren of geven, maar dat zij den drang om zich hiernaar te voegen ontvingen uit Gods Woord en de verplichting om hiernaar te leven, zelve afleiden, niet uit een synodale macht over hen, maar alleen uit het ook haar gegeven gebod om alzoo te handelen.

Het is daarom zeer zaak, dat ook nu de Credentie-brieven in al deze beginselen zuiver loopen.

Men zou er b.v. ongeveer alzoo in schrijven kunnen:

CREDENTIEBRIEF.

Genade en Vrede van God den Vader door Jezus Christus. Amen!

Wij kunnen, zeer geliefde Broederen in den Heer! — God onzen Vader niet ootmoedig genoeg prijzen en danken voor Zijn groote ontferming, ons in Christus Zijn leven Zoon bewezen, door Wiens bloed Hij alleen Zijn Kerke verlost heeft en om Wiens kruisverdienste alleen Hij haar nog genadelijk aanziet, dat Hij ook nu wederom Zijne Kerken in deze landen begonnen is van het ondraaglijke juk en de tyrannie der nieuw opgekomen Hierarchie te bevrijden.

Dit blijkt ook thans weer, nu Hij Zijne Dienaren geeft saam te komen, opdat Hij hun (immers door de macht en onder de leiding Zijns Heiligen Geestes), geve te verhandelen, hetgeen tot de Reformatie Zijner Kerken dienstbaar zal blijken.

Waarom ook wij, in den Naam des Heeren saamgekomen zijnde, en als voor Zijn aangezicht overwogen hebbende, wat in deze uwe samenkomst behoorde voorgesteld te worden, alsook wie de bekwaaemde personen zouden zijn, om van onzentwege en in ons aller naam met de broederen te handelen, u hiermee zenden onze zeer waarde broederen:

(de namen in te vullen.)

Aan welke onze broederen wij „hiermede volmacht en autoriteit geven, om met u te handelen en te besluiten in alle kerkelijke zaken; zoowel in hetgeen zij van ons, volgens hunne van onzentwege uitgereikte instructie in last hebben, als in hetgeen door andere Gedeputeerden, namens hunne Kerken, zal worden voorgesteld.

En voor zooverre wij staan in de wetenschap, dat zij (en immers met hen, uwe gansche vergadering) in zaken des Geloofs alleen Gods Woord, en in de ordening der Kerken, de kerkrechtelijke beginselen onzer aloude Gereformeerde Kerken, gelijk die uit den Woorde Gods zijn afgeleid, tot eenig richtsnoer zullen nemen, aarzelen we niet, onder dit verband, aan deze onze Gedeputeerden zoodanige autoriteit te geven, even alsof onze geheele Kerk (al de Kerken in onze Classis zelve) in uw midden tegenwoordig ware(n).

En hiermede bidden wij den Vader van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij u, zeer geliefde Broederen, met Zijnen Heiligen Geest bijsta en alzoo in uwe vergadering voorziet, dat al uwe besluiten streken mogen tot opbouw van Zijn Kerken, tot afbreuk van alle tyrannie, waaronder Zijn Kerken nog veelzins gebogen gaan, en tot vertroosting van Zijn arm, verdrukt volk!

Weest den Heere bevolen.

Gegeven in onze vergadering op last en onder het zegel onzer (van de) Kerk (en) (onzer Classis), den ... Juni 1887.

Nog weer van een andere zijde wordt het karakter der meerdere vergaderingen belicht door enkele opmerkingen van Dr Kuyper, zooals hij die maakte in een polemiek met den bekenden (toen nog Chr. Geref.) Ds J. H. Donner. Het ging over de vraag of er hogere „besturen” konden zijn volgens de gereformeerde opvatting van het recht der kerken. („De Heraut” No. 497).

Met ingenomenheid komen we nogmaals terug op wat J. H. D. in het Chr. Weekbl. over de Gereformeerde Kerkregering schrijft.

Volkomen en van heeler harte en onbewimpeld stemt hij toe, dat een soort Besturen zooals het Synodaal genootschap invoerde, ongereformeerd zijn en door Gods Woord worden gewraakt.

Hierover, zoo roept hij uit, zijn alle Gereformeerden het eens, en zij zeggen allen uit één mond: „Weg met zulk een Hierarchie in de kerk, waar Jezus Christus het eenige Hoofd is en Zijn Woord alleen heerschen mag!”

Slechts oppert hij nog eene bedenking en vraagt of dit nu behoort te belletten, dat men de hogere of meerdere vergadering der kerken, die in Classis en Synode saamkomen, den titel van Besturen gunne...

Mogen we daarom op even bezadigden en broederlijken toon dan J. H. D., in wien elk lezer onzen vriend Donner herkent, op zijn vraag het volgende in overweging aanbieden.

1o. Een Kerkeraadsvergadering staat niet op één lijn met een Classicale en Synodale. Ze is van andere natuur.

Het verschil tusschen beide ligt hierin, dat de Kerkeraad niet is de geconcentreerde kerk, maar een college van over de plaatselijke kerk door den Koning der Kerk aangestelde ambtsdragers.

Aan deze ambtsdragers gaf de Koning der Kerk besturende last en macht, en zij vormen in hun college dus metterdaad een bestuur.

Daarentegen berust de macht en de autoriteit, waarmee de vergaderden in een Synode handelen, volstrekt niet daarop, dat deze Synodale leden, in onderscheiding van hun medebroederen, door den Koning met enige macht bekleed zijn, maar uitsluitend hierop, dat ze opkomen als representanten der kerken.

De Credentie-brief dield.

2o. De Monarchie in die rein en die het hebben.

Dit nu met de me.

3o. Hier „meer de nooit van over enke vloet nie opperste h

het lid of geheel, vo Koning.

4o. Wil vergaderen zichzelf wezen. M dit niet a

Was er naam „Be bruik gen

Maar ni tegen onz

nog voort in overdr „meerdere naam „Be

nu stuit vriendelijk dwingen maar ons

veel kwat Er komt H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

en. Immers ze
nzen naam.
enerale macht,
leen ontvingen
volgen zouden;
reformeerde be-
ien grond ont-
e concludeeren.
schen zin naar
e Synodale be-
ar dat zij den
ingen uit Gods
te leven, zelven
over hen, maar
d om alzoo te

u de Creden-
iver loopen.
rijven kunnen:

der door Jezus

in den Heerel—
loeg prijzen en
ons in Christus
Viens bloed Hij
Wiens kruis-
lijk aanziet, dat
in deze landen
en de tyrannie
bevrijden.

Zijne Dienaren
(Immers door
iligen Geestes),
eformatie Zijner

s Heeren saam-
angezicht over-
amenkomst be-
de de bekwaam-
onzentwege en
te handelen, u
vederen:

hiermede vol-
met u te hande-
zaken; zoowel
van onzentwege
ben, als in het-
namens hunne

wetenschap, dat
he vergadering
rd, en in de orde-
eginselen onzer
jk die uit den
ichtsnoer zullen
rband, aan deze
riteit te geven,
e Kerken in
den tegenwoor-

st en onder het
(onzer Clas-

rdt het karak-
tist door enkele
hij die maakte
(toen nog Chr.
er de vraag of
zijn volgens de
tist der kerken.

maals terug op
over de Gerefor-

bewimpeld stemt
als het Synodaal
rd zijn en door

le Gereformeer-
den mond: „Weg
ark, waar Jezus
n Woord alleen

iking en vraagt
men de hogere
, die in Classis
an Besturen

den en broeder-
zer onzen vriend
olgende in over-

t niet op één lijn
is van andere

hierin, dat de
kerk, maar een
door den Koning

oning der Kerk
men in hun col-

autoriteit, waar-
handelen, vol-
leden, in onder-
door den Koning
naar uitsluitend
nten der kerken.

De Credentiebrief, dien we onlangs meedeelden, sprak
het duidelijk uit: „alsof alle onze kerken elk in het
bijzonder tegenwoordig waren”.

20. De kerk is geen republiek, maar een absolute
Monarchie. Ze leeft onder een Koning. Er kan
dus in die kerk nergens op eenig deel van haar ter-
rein een Bestuur aanwezig zijn, of die Koning moet
het hebben ingesteld.

Dit nu is wel het geval met den Kerkeraad. Niet
met de meerdere vergaderingen.

30. Hiermee is volstrekt niet ontkend, dat de
„meerdere vergaderingen” (onze vaders spraken
nooit van hogere vergaderingen), zeggenschap
over enkele kerken bezitten, maar dit zeggenschap
vloei niet voort uit een haar verleende hoogste of
oppperste bestuursmacht, maar uitsluitend daaruit, dat
het lid of de deelen zich te regelen hebben naar het
geheel, voor zoover dit geheel werkt uit de Wet des
Konings, d.i. uit het Woord.

40. Wil men nu ook dit zeggenschap der meerdere
vergaderingen besturen noemen, zoo zou dit op
zichzelf een woordenspel zijn, dat onschuldig kon
wezen. Maar om het gebeurde van 1816 durven we
dit niet aan.

Was er geen wolkje aan de lucht, was er van dien
naam „Besturen” geen schandelijk en ergerlijk mis-
bruik gemaakt, we zouden zwijgen.

Maar nu onder dien naam „Besturen” zoo gruwelijk
tegen onzen Koning gerebelleerd is, en die rebellie
nog voortduurt, en de naam „Besturen” toch slechts
in overdrachtelijken en in oneigenlijken zin van de
„meerdere vergaderingen” kan gebezigd, nu is die
naam „Besturen” voor ons met zwarte kool geteekend,
nu stuit ze ons tegen de borst, en verzoeken we
vriendelijk aan onze broeders, dat ze ons toch niet
dwingen willen, dien gehaten naam over te nemen,
maar ons toestaan dien te mijden als de oorzaak van
veel kwaad.

Er komt nog meer!
H.

C. V.

Brunner te Princeton.

Uit den jongsten Amerikaanschen Brief, dien Prof.
Dr C. van Til in ons blad plaatste, weten onze lezers,
dat er protest gerezen is tegen het optreden van
Brunner als hoogleeraar te Princeton. Eveneens zijn ze
bekend met het feit, dat Dr Mackay, de president van
Princeton, Brunner verdedigd heeft, en dat hij daartoe
een redeneering gebruikte, die Prof. Van Til een staaltje
van Amerikaansche wonderen noemde. Ook Ds J.
Bruinooge heeft in „De (Am.) Wachter” zich met het
geval bezig gehouden. Onder meer schrijft hij:

Dr Mackay eindigt met de verklaring: „Ik heb ge-
noeg gezegd. Spoedig krijgen de Presbyterianen de
gelegenheid Dr Brunner zelve te hooren, hun eigen
oordeel over zijn opvattingen te vormen, en hem per-
soonlijk al de vragen te stellen, die ze op het hart
hebben”.

Het komt ons voor, dat Dr Mackay zich wel wat
al te gemakkelijk van de zaak tracht af te maken.
Ongetwijfeld hebben mannen als Barnhouse en an-
deren het volste recht vragen te stellen in zulk een
belangrijke aangelegenheid voor heel de kerk en voor
de school waar de meeste leeraars voor hun kerk ge-
kweekt worden. Er is niet alleen twijfel bij deze
mannen in betrekking de „zuiverheid” van Dr Brun-
ner. Vele Gereformeerden in Nederland hebben openlijk
verklaard, dat Barth en Brunner met hunne volge-
lingen niet tot de volgelingen van Calvijn kunnen
gerekend worden. Dat hun opvatting van Openbaring
en Schrift een andere is dan bij de Gereformeerden
wordt gevonden en dat met het aanvaarden van het
standpunt, dat deze mannen innemen, veel wordt
prijs gegeven, wat met veel moeite en inspanning
door de voorgelachten is tot stand gebracht.

Indien dit oordeel juist is, en we twijfelen daaraan
niet, dan is het te verklaren, dat sommigen over het
standpunt dat thans te Princeton wordt ingenomen
zeer bezwaard zijn en meenen, dat het oude fundament
hoe langzame meer wordt ondermijnd.

Jammer! Wat kon een school als Princeton Seminary
in deze verwarde tijden een invloed ten goede oefenen.
Wat kon het een bolwerk zijn voor de Gereformeerde
levens- en wereldbeschouwing! We zullen verder af-
wachten, wat de Algemeene Synode van de Presby-
terian Church, die in het laatste gedeelte van deze
maand vergadert, zal doen.

Het verheugt ons, dat ook dit blad de ongereformeerd-
heid van Brunners theologie rondt erkent.

Het doel der catechisatie.

Ds I. van Dellen schrijft in „De (Am.) Wachter” iets
over een voorgenomen herziening van het Kort Begrip.
O.m. merkt hij op:

Boven alle andere zaken staat naar mijn bescheiden
meening het ontwerp-herziening van het „Kort Be-
grip”. Dat raakt het boekje dat sinds eeuwen ge-
bruikt is als handleiding voor het catechetisch onder-
wijs. Er hangt veel af van een goed leerboek. En
het is zeker waar, dat er aan ons tegenwoordig Com-
pendium een en ander ontbreekt, en dat het niet meer
up-to-date is. Ook is het niet gewenscht, dat we een
eindeloos aantal vraagboekjes krijgen, zoodat in de
catechisatie tenslotte ieder vogeltje zingt zooals het
gebeekt is. 't Is te hopen, dat we tot eenstemmigheid
komen in zake het herziene Compendium.

Gelukkig, dat er van dit ontwerp blijkbaar studie
wordt gemaakt, en dat er critiek op wordt geoefend.
't Is wel hier nota van te nemen.

Mij troft, dat de Commissie terstond zonder meer
begint met Lesson 1. Gaarne had ik gezien, dat men

ook den titel van het boekje had gegeven met als
onderschrift het doel: „Voor degenen die zich tot des
Heeren heilig avondmaal wenschen te begeven”. Dat
is schoon. Daarmee wordt de catechisatie terstond in
haar karakter bepaald. 't Is niet een klas waar men
kleine theologische studenten kweekt, of waar men
de jongelui als halve heidenen behandelt. Heel het
onderwijs moet worden beheerscht door het groote
doel — zich begeven tot het heilig avondmaal des
Heeren.

Het is goed, nog eens te herinneren aan het doel
der catechisatie.

Waar zijn de mislukte huwelijken?

In „De Getuige”, orgaan van de Ned. Vereeniging voor
Middernachtzending, wordt een artikel geciteerd, dat
opgenomen is in het orgaan van den Nieuwmalthu-
siaanschen bond, April 1938. Het is de volgende passus:

Natuurlijk heeft het werk van onze Bond, nu al
gedurende bijna zestig jaren, z'n aandeel in het terug-
lopen van het geboortecijfer — wij erkennen dat graag
en betreuren het, dat dat aandeel niet groter is —
heel veel gevallen van abortus provocatus, van mis-
lukte huwelijken, van leed door ongewenste geboorten
zouden dan achterwege gebleven zijn.

De schrijver in „De Getuige” constateert:

Uit het geciteerde blijkt, dat de Bond, naar 't oordeel
van den schrijver van het artikel, aandeel heeft in
't voorkomen van „mislukte huwelijken” en er een
nauw verband bestaat tusschen het terugloopen van
het geboortecijfer en de mislukte huwelijken. Volgens
het door den schrijver geponeerde zou dus bij het
terugloopen van het geboortecijfer ook het aantal
mislukte huwelijken moeten terugloopen.

Is dit alles nu waar? zoo vraagt „De Getuige”. Hij
meent ontkennend te moeten antwoorden op deze vraag,
en citeert daartoe een artikel van een ambtenaar van
den burgerlijken stand te Amsterdam, Oct. 1936. Deze
had gehandeld over ingeschreven echtscheidingen. Van
deze echtscheidingen geeft hij het volgende overzicht:

208 Echtparen hadden geen kinderen; 141 één kind.
Bijna zeventig pCt. had dus geen of ten hoogste één
kind; 125 hadden twee of meer kinderen; slechts 20,
dus vijf pCt., vier of meer.

Terecht vraagt nu „De Getuige”:

Hieruit blijkt dus zonneklaar, dat de „mislukte
huwelijken” vooral voorkwamen bij echtparen, die
geen of één kind hadden. Bijna zeventig pCt. van
de mislukkelingen vindt men in de gezinnen, waar
misschien met opzet het kind een plaats werd ont-
zegd of voor meer dan één geen plaats was.

Wijzen deze sprekende cijfers niet in andere rich-
ting dan 't orgaan van den N.M. Bond wil doen ge-
looven?

Staat deze Bond niet mede schuldig aan het „droef”
record?

Independentisme?

Ds Rietberg schrijft in „De Wachter” in betrekking
tot de kwestie-Drachten:

Het blijkt wel, dat er over deze kwestie heel wat
misverstand is.

En ook over het debat, dat naar aanleiding van
deze kwestie ontstond.

Het misverstand over de kwestie zelf is dit: som-
migen denken, dat het gaat over de vraag of een
classis wel het recht heeft kerkeraadsleden te schor-
sen en hierin een besluit te nemen. Doch zoo staat
het niet. In dit opzicht is er geen verschil van meening.
Het betreft deze vraag: mag een classis zulk een
besluit uitvoeren en daarbij den kerkeraad ter plaatse
voorbijgaan, dus doen alsof er geen kerkeraad is.

Dit laatste wordt door meer dan één in strijd met
ons gereformeerd kerkrecht geacht. En het zal moeten
bewezen worden of onze kerkorde dit inderdaad wel
toelaat.

Maar ook over het debat rondom deze kwestie be-
staat misverstand. Wie het besluit van de classis
Drachten en de uitvoering daarvan bestrijdt, krijgt
te hooren, dat er bij hem independentisme is. De
Independents zeggen, dat een classis alleen recht
van advies heeft en meer niet. Maar deze indepen-
dentistische opvatting is onder ons in het Drachten-
debat bij niemand openbaar geworden. Daarom is
het beter, dat men zich van dergelijke kwalificaties
onthoudt. Zoo iets dient alleen maar om het debat
te vertroebelen en den indruk te vestigen, dat goed-
gereformeerd is wie de classis Drachten verdedigt.

Inconsequentie bij de antimilitaristen.

Dhr T. van Popta citeert in „IJmuiden Kerkbode”
een artikel uit het orgaan „De Christen-Democraat”,
geschreven door B. Mulder. Het artikel van dhr Mulder
handelt over burgeroorlog, en de schrijver merkt dien-
aangaande op:

Wij, Christen-antimilitaristen, die oorlog en burger-
oorlog verwerpen, wenschen een sterke politie, goed
bewapend, onder krachtig democratisch gezag,
met vaste hand weerstaand alle revolutionair gedoe,
ongeacht de kleur rood of zwart. Want wij handhaven
Rom. 12. En handhaven dat voor 100 pct.

Van bewapeningsstandpunt bezien inconsequent? Wij
zijn nog nimmer voorstanders van consequenties, die
„Zum Teufel führen”. Want het zo nodig met het
zwaard uitedrijven van een opstandige groep is
ten slotte waarachtige rechtshandhaving en orde-
bescherming, heel het volk ten goede komend en waar-
bij alleen degenen, die schuldig „willen” zijn, worden
getroffen.

In reactie daarop zegt nu dhr Van Popta:

Heeft de Spaanse regering overeenkomstig deze
uitspraak gehandeld, ja of neen?
Mij dunkt van ja.

Als de heren Mulder of v. Bruggen Spaans onder-
daan geweest waren en ze hadden aldus hun beginsel

in praktijk gebracht, dan waren ze ook in den burger-
oorlog betrokken geworden.

Maar de inconsequentie bij de Christen-anti-mili-
taristen is nog erger. De ene keer verklaren ze tegen-
standers van geweld te zijn en de andere keer maken
ze verschil tussen geoorloofd en ongeoorloofd geweld.

Het meest radicaal vindt men deze inconsequentie
bij Ds Buskes. In zijn boek: „Het Evangelie in de
wereld van heden” schrijft Ds B. op blz. 272:

„De zonde zelf behoort tot het wezen van den staat:
de dwang, de macht, het geweld”.

Ds Buskes zegt hier duidelijk: dwang is zonde,
macht is zonde, geweld is zonde.

Maar redeneert Ds Buskes nu ook zoals de heer
van Bruggen wil, dat Jhr de Geer zal redeneren?
Zegt Ds B. nu ook: omdat dwang, macht, geweld
zonde is, nu acht ik ook alle dwang, alle gebruik-
making van macht of geweld ongeoorloofd, „al zou
het nog zoveel kosten”?

Gebruik maken van een misdadig middel is ver-
loochening van Jezus Christus?

Geen sprake van.

Ds Buskes aanvaardt de staat als noodzakelijk, aan-
vaardt dus de zonde als noodzakelijk.

„Zonder de staat wordt het leven een chaos”, schrijft
Ds Buskes.

Ds Buskes kan nog verder gaan.

Wie alle dwang als zondig verwerpt, die moet niet
alleen de staat verwerpen, die kan geen opvoeder,
geen predikant of onderwijzer, zelfs geen vader van
kinderen zijn.

Volgens Ds B. bestaat er noodzakelijke zonde, bij-
gevolg geoorloofde zonde.

Dit is wel een alldroevigste paradox.

Dossiers.

Het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cul-
tuur” citeert een artikel uit „The British Weekly”,
waarin gehandeld wordt over de toestanden in Duitsch-
land en dus ook over het aldaar bestaande analogen
van de Gepece. Onder meer trof ons deze passage:

Maar het is de geheime politie, die voortdurend een
sfeer van angst en onrust schept. Want haar activiteit
wordt ingegeven door de politiek-religieuze theorieën
van den Staat. „Ik dank God dat ik zestig ben”, zei
een hardwerkend predikant zachtjes tegen me. „Ik
zou hier niet graag een jonge dominé zijn”. „Stil toch”,
zei zijn vrouw zenuwachtig, „het is niet veilig om
dergelijke dingen te zeggen”. „De geestelijkheid is
zonder twijfel de meest vervolgde stand in Duitsch-
land”, zei een ander; „niet alleen de extremisten van
de Belijdeniskerk, maar ook de gematigden leven in
een voortdurende onzekerheid”.

„Ik durf mijn gemeentelieden niet te bezoeken” sprak
een derde, „want ik vrees, dat men „zoekt” naar iets
tegen me”. Hij is allesbehalve een extremist en zijn
zoon heeft een verantwoordelijke positie bij de zee-
macht. „Al mijn brieven worden gelezen”, vertelde
een vierde me, en dat schijnt vrijwel bij alle predi-
kanten te gebeuren. „Hoewel ik nog niet in de ge-
vangenis gezeten heb ben ik er zeker van, dat de
geheime politie een heel dossier klaar heeft, wanneer
de tijd komt”. Onlangs werd een dominé door de politie
ondervraagd over uitdrukkingen, die hij twee jaar
 geleden in een preek gebruikt had.

Het dramatische is, dat deze menschen in geen enkel
opzicht politieke tegenstanders van Hitler zijn; in-
tegendeel.

Werken uit een verbroken werkverbond.

In „De Geref. Kerk” (Herv. weekblad) wordt nog eens
gehandeld over „de beruchte leer” van de veronder-
stelde wedergeboorte. Daarin wordt een Remonstrantsche
achtergrond ontdekt. We gaan er thans niet op in, maar
wijzen op volgende conclusie van Dr P. J. Kromsigt:

Daarom kunnen de „Gereformeerde Kerken” juist
op dit punt nooit tot rust komen.

En daarom zeide men in mijn eerste gemeente
Scherpenisse tot mij: „die kerken uit kerk B, dominé,
werken uit een verbroken werkverbond”.

Weerleggen doen we ook dit niet. Alleen moet het
ons van het hart, dat het ons spijt, dat in een ander
verband (de kwestie der algemeene genade) door één
van onze eigen voorlichters argumenten te berde ge-
bracht zijn tegen de meening van ondergeteekende,
die ik voor wat de wetenschappelijke waarde betreft,
niet hooger vermag aan te slaan dan deze.

Ds Lingbeek over een komma.

„De Waarheidsvriend” bevat het volgende artikel:

Wij geven nog eens het woord aan Ds Lingbeek,
opdat we weten met welke bezwaren hij komt inzake
het Reorganisatie-Ontwerp, dat nu in het middelpunt
van aller belangstelling staat.

Ds L. zegt: die straks de belijdenis onzer Kerk
zullen hebben te hervormen en te handhaven, zullen
dan alléén aan dit Artikel 8 zijn gebonden. Dit geeft
ons reden, om vooral in dit Art. 8 „een zeer onduidel-
zinnige uitspraak te verlangen omtrent de gebonden-
heid aan Gods Woord. En die vinden we hier
niet!”

Ds L. gaat dan Art. 8 nog eens woord voor woord
na. Er staat h.v. „opdat de openbaring van God, Vader,
Zoon en Heiligen Geest naar de Heilige Schrift, als
regel van geloof en leven worde geëerbiedigd”.

Let op de komma! Geef acht waar die komma staat!
Want nu behooren die woorden „naar de Heilige
Schrift” bij „de openbaring van God Drieëenig” — en
die openbaring van God Drieëenig moet dan geacht
worden „regel van geloof en leven” te zijn.

Verplaatst men de komma en zet men die ach-
ter den Heiligen Geest — aldus Ds L. — dan wordt
de Heilige Schrift geëerbiedigd als regel van geloof
en leven; maar nu niet. Nu komt „de openbaring
van den Drieëenigen God” terecht in de Kerkorde
— en moet dan als regel genomen worden voor het
kerkelijk leven!

Dat is al te wonderlijk. Want als in een Kerk-
orde over de belijdenis gesproken wordt, moet het